

A FÖLD.

Úgy kell, hogy nagyon megkedvelte az Isten Bakacsi Péter uramat, mert egy idő óta igen sok próbával próbálta ki. Két fiát a haza kívánta el, pedig magabírók legénysorban járt mind a kettő. Mielőtt hideg ágyra nyujtóztatják, jó nyugalom lett volna rájuk bízni földet, házat, meg ami már így adódik módosabb telkesgazdáknál. De mert ha megindul a baj, meg nem áll háromig: nagy hamar eltemették a legkisebb Bakacsi gyereket, a Jánoskát is, aki a papi iskolában papságot tanult. Száraz-beteg lett szegény.

A temetés után már igen nehéz volt létrejönni Bakacsi urammal. Egyre az istállót kerülgette, bár volt úgy is, hogy a padlásról kellett leistenkedni. Nagy ügyvel addig, hogy mégse tett kárt magában a bebúslakodott ember.

Am ezzel sem telt be számára a keserű pohár. Egy nap az Angyél lány együtt találkozott a béreslegénnyel. Épp egy rozsmaring szálat fűzőgetett át az Imre süvegén. Édesen elgyönyörködve mondta:

— Nézze csak, be ékes! . . .

E forgandó pillanatban jött rajtuk Bakacsi.

A rozsmaring tüstént fölvilágosította arról, amit *nem* akart tudni. Hogy ezek ketten értik egymást. Telkesgazda lánya a szolgálégényt.

Fogott egy rudat, aztán kitelt a becsülete Imrének. Szégyenszemre verődött el a háztól. A lányra kár lett volna sok szót vesztegetni. Azért hosszú a haja, hogy rövid legyen az esze. Az anyja majd elbánik vele.

Hát könnyen ítélkezik, aki így lesemmizi a dolgokat. Három álló napig neszegett Viktor a lánnyal, mégse jutott vele szegeletre. Angyél megbicsaklott amellett, hogy vagy Csúri Imre, vagy a keserű halál. Harmadnap este az istállóban érte az anyja, amint csókolgatta a szopos borjú rózsaszín orrocskáját. Mellette nagykendőbe kötve testi gunya, azon imádságos könyv, meg egy cifra-tükrös mézeskalács-szív, amit búcsúfiába kapott „attól a hírestől“ . . .

Hangos rívással szakadtak egymás mellére.

— Jaj Angyél, Angyél! Mire készülsz így magadra éjnek éjszakáján!

— Elmék én innet.

Ezt meg az Angyél mondta. Nagyot csuklott utána, mintha a lélek készülné kiszakadni belőle.

— Úgy lehet, látom még ideséket, de az is lehet, hogy nem.

Elment aztán.

Viktor asszony végkép bűnnek ereszkedett. Várta, hogy: no! Legalább kérdez majd a lány után az ember. Akkor kisivalkodhatja magából egész fájdalmas anyaságát. De a kérdés nem jött. Egy délharangkor Viktornál betelt. Odaszólt a kemence mellől keserű szájjal a gazdára:

— A kend keze se törnék le, ha mögbillentené üdvözletre a süvegét

vagyeccer! Nem árt az senkinek, de leginkább illik az olyanhoz, akinek világgá mönt a gyermeköke!

Igy szólván, repesztő erővel szakadt ki a sírás az asszonyból. Bakacsi fölállt a küszöbről, ahol épp a kapáját reszelgette.

— Ha elmönt: jótat.. — Vetette vissza.

De Viktor se hagyta a gyöngébbek szegény-igazát.

— Könnyű kendnek ilyen flegmán beszélni, — lázadozott. — Mert a kend szülesége csupán enyibül állt ni . . . ! De én nem a vásáron vöttem. Én eljajgattam evvel is a magam óráját, mint a többivel. Én ríhatok utána! . . .

— Hát ríjj!

Péter nagyot ütött kapájával az agyag-pádimentomra. Fogta magát bedöcögött a tiszta szobába, fölrántotta a sublót fiókját. Vasárnapló gunyája zsebéből kihalászta a harisnyaszárát. Megoldotta a csomót, asztalra rázta belőle a pénzt. Volt benne lehetösen. A malacok ára, meg amit a kenderért kapott, meg még egyebek is. Kivett a sommából. Zsebre tette, csak urasan. Már ezután nem olvassa, nem is köti kendővégbé! Úgy sines, akinek fiadztassa.

Subát kanyarított, elballagott a kocsmába. Kettöre jó az. Búját is felejtí ottan, akinek van, még az asszony is okosodik tőle. Máskor legalább nem virgínál.

Öreg este lett, mire hazavetődött Péter.

Viktor az útközépről várta. Ernyöt formált a két kezéből a szeme elé, mintha a nap bántaná. Pedig a hold is igen emelkedett. Amint meglátta a gazdát, az asszony összehibbant. Két tenyerét összecsapta a térdei közt.

— Jaj, Úristen, jaj nekem! — Sivalkodott föl.

Mert az egyszál palló sehogyse akart Péter lépteihöz igazodni: Hol jobbra, hol balra futott ki alóla. Háromszor is elkérdezte a küszöbtl:

— Hát te mirevaló vagy? . . .

— Kerüljön beljebb, még mielőtt kiég a szömöm! — Sürgetődött anyó.

Időbe telt választ fundálni erre a gyalázkodásra. Csupán a nyoszolya szélén ülve jutott hozzá Péter.

— Nem mondom, fenekére néztem egy-két pohárnak — vélte —, ebből a végből igazad löhet. De azért tudom én, amit tudok! . . .

Viktor nem kötődött tovább. Mire is szót vesztegetni kapatos emberre! Másnapra majd magához okosodik.

Nem így esett.

Délutántájt fölérzve, megint a sublónak irányodott Péter. Azonban lám (mik meg nem esnek!) eltűnt helyéről a harisnyaszár!

Péter hát kivonta foghíjja közül a pipát, megkopogott vele a sublót tetején.

— Elő, míg szépszerével ajánlom!

A meggyfa pipaszár rossz hanggal zendítette meg a sublóra rakott üvegholmit. Engednie kell az asszonynak ilyenkor, ha száz darabba szakad is a szíve. Viktor benyúlt a kötője alá, odavetette az asztalra a zacskót.

— Itt van! Azt' akadjék a kend torkán mindön korty ital, akit ebből a keserves pénzből beiszik kend! . . .

Azért változatlanul jól csúszott az ital Péter gazdánál. Föltehető,

hogy épp mivel már mosott úton járt. Addig, hogy estére ketten is alig győzték haza támogatni. Így ment ez napról-napra. Viktor nem is neszegett, egész belevásott az új nyomorúságba. Csak a haja havazkodott meg fehér színűre, meg a két elfeszülő válla zokkant előre. Hiába: sok, ami sok! . . . Nem bírta magában a rászakadt munkát. Mert az ember ugyan újjal se nyult többé semmi dologhoz. Napszakán a lócát melengette, pipával az agyarán, délután a kocsmá . . . Mint aki mentől előbb nyakára akar hágni annak, amit a másik lelke szakadtáig fogott volna vissza.

Na, jött aztán segítsége kívülről is.

A Virág tehén egy délben nagyot bődülve állt meg a kapu előtt. Az orrát ellepte a hólyag. Lesántult a csikó is. Csüstől jött a baj, mint ez már lenni szokott, mikor az istenverés beüt valahová. Péter állta szótlan. Csak feküdt, csak nézte a mestergerendát setéten. A teremtő, aki mindenbe belélat, tudta volna egyedül megmondani, hogy min elmélkedett ilyenkor. Vagy talán az estét várta? Az új kortyondi cimboraságot? Az italos órát? Azt ugyan kár volt várnia! Olyan biztossággal bekövetkezett, mint a Miatyánk után az ámen. Viktor hiába forgatta volna hátrafelé. Valaminthogy hiába siettette volna, mikor nagy szorongások középett visszavárta az eltévelyedett embert.

Egyszer aztán hasztalan is várta. Mult az idő — egyik óra a másra — a bakter is elkiáltotta éjfél, a kakas is megszólalt rendre: Péter csak nem jött. Úgy találtak rá reggel a templom előtt, amint keresztbe hajította a szent küszöbön az ital.

No, hasonló nagy szégyen nem adódott esztendőök óta a környéken! Utóbb maga Bakacsi is megütődött rajta. Rosszul megyen ez így, ahogy megy! Az ital csak: ital! . . . Arra jó: igyák. De már hogy a templom küszöbét elmocskolja valaki, ez cudar dolog! Hozzá vasárnapon kipurédkálta a pap ország-világ csúfjára! Viktor fél-miséről futott haza, vörösré sirt szemmel.

— Mögen ezt is mögértük ecer! . . . — Mondta keserűen.

Hogy ennél több hanggal nem rontotta a levegőt, csak ült vállba pilledve, kora-öregedetten: Péter szíve helyén lassan megmozdult a darab kő. Mintha régtől fogva nem látta volna az asszonyát s most hirtelen megmutatná neki valaki a tizesztendő multán való képét! . . . Visszaforított a fejét, hogy ne lássa. Úgy motyogta, inkább a pipája füstjének:

— A föld az oka. Az cselökszi velem.

Nézte a csizmája orrát, meg-megnyüzsgette benne a lábát. Ütött a fejével, de olyan súlyosan, hogy a mellére horgadva maradt tőle.

Bizony-bizony! . . . A föld az oka annak, hogy idáig jöttek! A föld. Az szagatja a szívét olyan igen nagyon! Annak a bitangsága nem hagyja nyugton. Azért kell koreshába mennie, hogy rá ne gondoljon a gazdátlan holnapjára! . . .

Nagybúsat sóhajtott, a füstmadárkák ijedten rebbentek tőle széjjel. Viktor fölkel a padról. Nem állhatta, hogy szót ne vessen az embernek, mert hisz sejtette ő azt jól, hogy annak se csöppentett méz, ami neki epénél keserűbb.

— Ne bucsálódjék kend! Én se voltam bíró jánya, elülhetek utolsó sorban is a templomban . . . Ha így esött . . . Ha mán így köll lenni ennek! . . .

Péter befelé dobta fejét a falnak. Fájt neki ez a beszéd.

— Mért nem mocskolsz inkább?

Az asszony visszafordult. Jött lassan, megállt az összerúgdosott nyoszolya fejénél. Kidolgozott, ráncos kezét rányugtatta a fülledező ember homlokára.

— Nem is olyan rossz kend, — mondta csöndesen. — A pap nem tudja, azt csak én tudhatom, hogy milyen embör kend. Annyit se szólt ennek előtte, hogy: „állj odább!” Épp most tévelyödött mög kend. Pedig hát nem is olyan akármilyen az a legény...

Leült az ágy szélére. Nagyot, sírósat nyögött az öreg holmi; az ócska faliórán kidugta nyughatatlan fejét a kakuk. Ütött egyet, megint egyet. Mintha csak ráismételt volna ő is arra, amit Viktor bizonygatott.

— Úgy, úgy... Egy panaszt se lehet a tényéjára tenni... Mögbeesülne a gyerekek a földet, mög mindönt... Húz az ahon, akár kend. Rajta nevelkődött.

— Most prádés kocsis, — kelt föl fektéből az ember.

Viktor a száját törülgette, befelé, két ujjal.

— Kend verte el a háztul. Városon is csak fogni köllött valamihöz!

— Tőlem csinálhatja!...

Újfent bevágódott Péter mögött a kapu. Lassan kótogott végig a szokott úton. A földet nézte, de azért kiismerte magát. Tudta a palánkok tövéről is, hogy melyik milyen portához szolgál. Ez a főstetlen itt: Kis Tót gyertyamártóék. Esztendőt felült a veres kakas a kéményükre. Most újraépítkeztek. Innen a nagy csupaszság. Ehelyt balra kell fordulnia. Egyenesen Fürediékig. Ez meg már onnét tudható, hogy lyuk van a kerítésbe vágva. Nem nagy lyuk, csak épp, hogy a kutya kidughassa rajta a fejét. Dohánnyal járt itt a gazda, fináncot les Bodri a lyuknál.

Itt át kell vágni a túlnansó oldalra. Épp neki Borbála leányasszony kiskertjének. Elárulja azt a szekfüvek szép illata. Azért ültetget olyan hangos szagú virágokat, hogy a vak is oda csudálkozzék. Drágán mérik most a selymet a városon, már pedig az efféle asszonyoknak szinte igenis sok kell belőle.

Hogy idáig érne útjában Péter: lám, belé is köt a kikapos menyecske. A kannából a vizet elébe lötyyenti a berena fogin át.

— Ne csak mindég belül ázzék kend, — vihog melléje.

Péter kisörcentett egy hegyeset, s ebben tagadhatatlan méltóság volt.

— Ha vásárt érz a kantád, tótot keress hozzá, ne engöm!

Elmégelődve fordult be a koresmába. Lelomolt az asztalhoz, a morzsákra gyűlt legyek közé vágta a süvegét. Pinttel parancsolt bort magának. Ki is bánt vele hamar. Csak mikor az utoljást lehajította, pislantott körül. Mind a szokott emberek, jobbadán már vörösre gyulladt ábrázattal. Merő utálat mindenfelé. Mintha epét facsartak volna az italába, úgy megkeseredett az. Fogta a kiürült flaskát, vágta a falnak.

A lócáról ijedten kapta föl fejét egy idegen ember.

— Mégis disznóság, — mondta törülgetvén szeméből a félbeszakított álmot.

Péter felhökkenet.

— Hozzám szólott ottan?

De már markában a szék lába. Egyet suhintott vele: lemaradt az eleje. Ha meg nem fogják, úgy eltesteli az idegent, hogy ítéletnapjáig se keresi össze magát. Így csak nézett setéten. Lohadván azonban felvonta a

fél vállát, visszakomotizált a helyére. Csöndesdeden elmosolyodott a jövőny ijedt arcán.

Ez ugyan meghepent! Nagy mohamed ember pedig, jómaga legfőllebb ha vállig ér neki. Vajjon miféle nyúlak vidékéről való? Errefelé nem is teremnek ilyen feketeképű, feketehajú emberek. Mindegy no! Kár volt azért mégis rajtamenni. Már hát ne kucorodjék ott olyan elgyalázva, mint a megcsapott kutyakölyök!

Átszólt fölemelt poharán át az idegennek:

— Azért erre mifelénk jobb a kadarka ezidén! Mondják másutt savanyú.

Az idegen kapott a szón.

— Igaz, — hagyta helyben.

Pétert jó meglegedés öntötte el.

Lám lám. Egész tetszetősen szól ez. Nekidomborította hasát a nikl-óra láncának.

— A bor csak bor — vélekedék. — Azonban a búzát nézné mög! Az tőszí a földet.

Az idegen közelébb húzódott. Már nagyobb helyet is foglalt el a lócán, amint mondta:

— Ha valaki: én kiértem magam ebben.

Ezúttal felkapta a fejét Péter. Gyanakodó árnyék futott el az arcán. De a beszéd jó volt, sokkal jobb, hogyse tartósan kételkedni lehetett volna benne. Odaütött a megtáncoló poharak közé.

— Aszondom, kerüljön ide. Kitartom a mulatságot.

Az idegen nem kínáltatta magát. Letelepült, belemártotta orrát a fölkinált borbá. Péter egynyeletre kiszíttá a magáét. Kezdett nagy hanggal lenni. Bekotort a zsebbe, kivágott a másik elé egy érett búzakalászt.

— Ha olyan jól kiüsméri magát! . . . Látott e mán ilyet?

A kalász végig dült a legyes morzsalékok közt. Hosszú, hegyes szálcái úgy aranylották körül a teljes szemet, mint napsugarak a napot. Szép, tömött kalász volt, Isten ígérete és a bizató élet maga.

Az idegen összehunyorította villogó fekete szemét. Kezébe vette a kalászt.

Péter pöffeszkedett.

— Az árpát is mögnézheti! Az árpa . . .

Legyintett, mint aki rossz végén kezdte.

— A tengőri! . . . Azt nézze mög! Magam gondoztam én azt a földet. Gyereket se dajkálnak annál különben. Bár ne dajkáltam volna egyet se! Én mondom ezt, Bakacsi Péter! Bár egyet se! . . .

Hirtelen előrehuppant a székkel. Szapora, boros könnyekkel oldódott ki belőle az elfojtott keserűség. Az idegen betöltött. Péter elé toltá a poharat.

— Igyék gazduram!

Az ember ránézett komoran.

— Nem soká tart az uraság, — ütött vissza botladozó nyelvvel.

A másik felkönyökölt vele szemben az asztalra. Apró villámokat lobbantott a szeme.

— Hejnye! . . . Aztán mért?

— Csak no. Adnám a földet. Ne maradjon ebek szerdekére!

Hamar kiviláglottak a dolgok. A fiúk elhulltak, a lány kitagadódott.

Azonkép, ahogy Péter elősorjázta a panaszt, az idegennek vidámról vidámabbra változott a tekintete. Az utolsó szónál az asztalra csapott.

— Egyet se búsuljon kend! Ha így van, összeillünk. Mivel éppen földet keresek én. Ha eladó a kendé, megveszem.

— Meg é?

Péter visszahökken, mint akit megütöttek. Hogy is csak? . . . Persze! Kezdett oszladozni a köd a szeme elől. Nono. Hát hisz nem úgy gondolta, hogy mindjárt . . . Nem is mindenkinek . . . Ha jobban utánagondol . . .

Egyet rázott a vállán. Kocogott az asztalon.

— Nem olyan nagyon eladó az!

Az idegen meghéppent. Újból a flaska után nyult. Aztán hirtelen rábólintott engedékenyen.

— Persze. Meggondolni való is a dolog. A vér: vér. Hiába. Nem válik vízzé. Ha már úgy beléfelejtkezett a kend lánya a szolgálégénybe, hát: üsse part! Majd kitollasodik a fiú a módban!

Péter összerándította a szemöldökét. Amaz folytatta síma hangon, mint ahogy a víz mossa a partot:

— Kitollasodik, meglássa kend! Esztendőre föltatarozódik az atyafiság is. Meg se üsmeri kend őket, úgy kiurasodnak!

Az ember egy taszításra lökte ki maga alul a széket. A szeme, arca, mintha vörös fátyolt húztak volna el előtte. Széjjelvetette két cövek karját, úgy ordította, hogy az ivó belerezdült.

— Adom, adom!

Aztán lehullt a két keze, mintha kifogyott volna belőle az erő. Az idegen hunyorgott.

— Ne gondolja kend, hogy zsvivánnal van dolga! . . .

Töltögetett, most már maga is kiitta. Körülöttük, mint a tófafagyott békák kerek szemei, álltak meredten az elázott tekintetek.

— Dehogy is rövidíteném én meg a kend italos esztét! Majd létrejövünk holnap. Addig is . . .

Kivágott száz pengőt az elloesolt borpocséták közé.

— Itt van foglalónak. Láttatlanba.

Péter ráterítette széles markát a bankókra.

— Nem mondom . . . De cigány is köll hozzá.

Egyszerében előkerült a korcsmáros. Váltig erősködött egy csíkos abrosszal, mintha észre se vette volna, hogy eddig meztelen asztalnál ittak. A cigány valahonnét az árnyékából nőtt ki. Már szólt is a nóta. Péter nem javallotta a bort, másat parancsolt. Hoztak nyomban. Mire bekan-dikált a hajnal, egész csapat üveg állt az asztalon. Elfeküdtek az emberek, ki jobbra, ki balra. Az idegennek is arcába fonnyadt már izzadtan a haja. Csuklott. Oda-oda nyaklott a könyökén támaszkodó ember elé.

— Aztán csak bízsa rám! Értem én a módját. Esztendőre olyan tők, olyan káposzta meg paprika nő a kend táblájában, hogy kend is leejti tőle az állát! Szervíány vagyok én!

Nem felelt Péter. Fekete borulat lepte meg az arcát. Nézett maga elé konokul. Utóbb fölkelt, betámasztotta az asztalhoz a székét, intett a korcsmárosnak:

— Mi a költség?

Megvolt az előre. Borok, vacsora, a cigánynak, törött szék, flaskák, poharak. Bakacsi Péter fizetett. De az esze váltig azon motoszkált, hogy:

szervíány! . . . Szervíány az illető! . . . Talán azért is nem lelt rá nyomban a pénzre. Az ám, úgy lehet, hogy a mándlizsebbe tette! Így borfogytával ki emlékeznék már ilyen kicsiségekre? . . .

Meggyóntatta a mándlit is, rendre kiforgatta a zsebeit: nincs a pénz sehol.

— A teremtésit!

Bíz a buksza elkámforodott valamerre! Nincs más: a foglalóhoz kell nyulni. Már ha így esett, a maradékot se viszi haza. Odavágta a cigány elé.

— Gazdát búcsúztattál!

Aztán kifordult az ajtón.

Friss korahajnali szél csapott az arcába. Fönn a fán egy madár csikélt. Nagyon jó volt ez az ivószoba rekkent levegője után. Péter belehabzsolt s azt gondolta magában:

— No most uramisten, végeztünk egymással! Nincs baj többé, vizik a földet.

Hazaérve csak fölfeküdt a nyoszolyára, hogy ime, itt a nyugalom! Hadd táncoljanak az almák a sifon tetején! Adja ki minden tarka örömét a bor, úgy se lesz már ezután se öröm, se ital. De valahogy mégse birt elbékélni. Valahogy mintha kések szurkáltak volna föl a lelke legmélyéről, valahányszor a szemét le akarta zárni.

— Mit tettél Péter? Meggyaláztad a földet, a homlokod sokesztendős veritékét! Idegenre hagytad! Hogy szeresse, hogy tudjon vele bánni, amint szokva volt? Nem lehet lelke hozzá!

Megrándult fektében. Az ökle bütyke kemény csomóba zsugoródott. Visszavágott a láthatatlan háborgatónak kapatos dühhel.

— Az a cselédfattyú jobb volna?

Várta, hogy erre elül majd a lelke háborgása. Ám megint elülről kezdte. Mi a szent? . . . Vesztette fiát: állta emberül. Utána ment a másik, azt is kitartotta. A harmadiknál — igaz — megtámolyodott már kicsit, de ezt a gyötrelmet még soha sem érezte.

— Beleül a szervíány! . . . Beleül a nagy táblába! Fölhasogatja árokkal a töretlen testét! . . . Tököt, káposztát rakogat belé! . . . Abba a földbe! . . . Nem lehet az. Aranyhajú búzáat ringatott azon mindég Isten meleg lehellete. Úgy kellett bánni azzal, kikimélve, szeretettel, ahogyan ő bánt. Ahogy csak az tud bánni vele, aki ismeri. Belőle sarjadt. Mit ért a szervíány mindezekből? A föld annak: föld. Nem a szentséges anyatest.

— Mit tettél Péter?

Végigsimított Bakacsi a homlokán. Csuromvíz volt az. Bármint alatta is a szíve búját, keresztültört az a bor ülte ködön, mint a nap a föllegeken. Tisztán, józanul állt előtte, hogy hibázott. Ott kezdte a hibát, mikor italhoz nyúlt. Vagyis, hogy még előbb. Mikor megtagadta a véréből lett utolsó gyermekét. Most itt a bűnhődés. Lepénzelte a szervíány a földet, a foglaló is elúszott, nincs többé semmi.

Igy egymagára, a szürkülő reggelben még szörnyűbb ez a gondolat. Nyögnie kellett, hogy meg ne fulladjon. De nehezen ment ez is. Nagy harag fogta el minden létező dolgok iránt. Öklével a homlokához sújtott.

— Nesze neked! Nesze!

Vak dühében talán addig üti, míg az utolsó gondolattal a lélek is kiszáll belőle, ha egy óvó kéz meg nem állítja. De megállította. Föl se

nézett Péter, mégis tudta: kié. Csak egy van ilyen a világon. Egy. Am ez a kéz még megvan. Isten fonta az övébe egyszer. Az az Isten, akit meggyalázott a tulajdon háza küszöbén. Pedig ha ők ketten akarnak, segíthetnének még talán. Töredezve szakadt ki belőle a hang:

— Mit töttem, Viktor! . . . Én bitang! Én cudar! Eljádzottam a földet!

— Kendé. Töszi vele amit akar, — hangzott vissza a hajnali homályból.

De Péter csak rázta a fejét a jó kezek símitásában.

— Szerviány az a bizonyos! . . .

Várta, hogy a kimondott szóra dülne össze a világ. Ne csak belül, kívül is. De a símogatás nem állt meg. Viktor csöndes, bársonyosba öregedett hangja tovább hullt rá a láthatatlanból.

— Megfordulhat még.

A bibliából példázta elő, hogy több egy megtérő száz igaznál.

Péter megrándult a szóra. Nagy nyersen vetette oda:

— Ne mártakozz a bajomba! Kár volt ennyit is mondanom!

Egyedül maradt aztán. Most már nem csupán a bánat rágta, hanem a szégyen is. Hogy adhatott ki magán az asszony előtt? . . . Egész nap jött-ment, mint a kárhozott. A nyoszolyán se volt maradhatása. Mintha az ágy nyomná őtet. A pipa keserű. Még ma nem is falt semmit. Körülnézett egy fekete pillantással a szobán. Mintha azt a láthatalan hatalmat keresné, amely így elgyalázta. De semmit se látott. Vagyis, hogy semmi különöset. Szokott helyén állt minden, a lefelé hajló nap ferdén tűz be a zsalúk hasadékain át. A sárga kandur elmerevült hátsó lábakkal nyújtózta ki magából a dél-utáni komóciót. A sublót fiókja félig kihúzva, kivillognak belőle az ünneplő lajbi nikkell gombjai. Odalépett, hogy beljebb rúgja. Minek áll ez is úgy, hogy megakassza a haragos tekintetét? . . .

De amint odaért volna, csak megállt. Eltűnődött. Aztán hirtelen belemarkolt a fölkinálkozó holmiba. Ahogy esett, úgy koppanjon! Vár a korcsmában a szerviány! Illik is pontot tenni az után, amibe belekezdett. Ne lógjon így ég és föld között!

Egyszerre sietős lett az útja. Sebesen szedte magára a gunyát. Csak innét ki, ebből a pokoltanyából, ahol ellene esküszik minden! . . . Aláírja a kontraktust, azzal vége.

Ahogy kilökkent a veréceajtón, Bodri előmozog a színből. Farka a port söprüzi, úgy szimatolja a földet. Máskor bezzeg csaholva kísérte a porta végéig ez is! Most útjába áll.

— Csiba te! Kotródj!

De kitart a kutya. Péter kedve amúgy is sötét, még csak a kutya nyűszkölése hiányzik neki. Felévág egyet.

— Takarodsz? Tán dögöt érzől?!

Bodri felbuckázik, nyafogva áll odább. Péter utánanéz. Tágulni érzi a mellét erre a kemény cselekedetre. Megy tovább, át az udvaron. Azonban már fönn a feje. Borzas szemöldöke alul körülnéz egy sötét pillantással a portán. Ilyen jól nem látta, van egy esztendeje. No, lehets rendben tartotta az asszony! Csak most nem mutatja magát. Az ördögét! . . . Hol bujkál, mikor ő ilyen nagy cselekedetre készül? Látnia kellene így, ilyen kihuzakodva az éjszakai hiba után.

Erre a gondolatra megáll Péter. Elkurjantja magát hangosan.

— Hé, asszony! Kerülj elő!

Jött Viktor. A tisztaszobából, ahol a Mária-szobor van. Jött első hívásra. A kezére tekerve rajtafelejtkezett a kék üveggyöngyből való olvasója. Alighanem imádkozott ez! Az ábrázatja igen arra vall. Nagy, békés türelem tartózkodik rajta.

No, úgylehet, nem tudja az asszony, hogy hová irányodik. Ha tudná, a miértjével együtt, majd lenne égszakadás, földindulás. Odalökte neki a dohányzacskót.

— Ne, tömd meg muskatályival! Mer én a kocsmába mék.

Viktor átvette az alkalmatosságot, mintha meg se hallotta volna a „kocsmát“. Vissza is adta a zacskót nyomban.

— Láthatja kend, hogy ennél jobban nem löhet, — mondta változatlan imádságos nézéssel —, mivel színültig vagyon ez. Fogyassza egészséggel!

Csak hunyorított egyet Péter. Már ennek valóban elfuthat a szó a füle mellett! Hozzátette erősítéskép:

— Röggelig kitartson, mert írjuk a kontrektust, aztán mén a föld házastul!

Várta, hogy erre csak fölskít? De bíz ott a légy se döndült. Lesütötte Viktor a tekintetét, mint valami templomi szent.

— Amint az Úristen őfölsége akarja.

Mondta, mondta a szelid, kenetes ígéket egész a kapuig. Váltig biztatta Pétert, hogy: csak amint gondolja!... Amint a szentlélek sugalmazza neki belülről. Mert Jézus szándéka ellen úgy se cselekedhet vétkes földi halandó.

Hallgatta Bakacsi a ráhulló beszédet, egyre sötétebb arccal. Ha ránézett volna Viktor s nem a magasjاراتú föllegek közt keresgélne a szeme: megláthatta volna ezt a viharos borulatot. Meg hogy olyan hullámokat vált a Péter melle, mintha mángorlóköveket emelgetne minden szusszanásra. Azt is láthatta volna, hogy az utolsó biztatásnál csak lecsúszott a keze a kapukilincsről, hogy szembefordult vele, mint a haragos förgeteg. Így nem látta, csupán a fölhasadó, régi legényes hangja ütött át rajta:

— Mit jár itt a szád? Még hogy Isten akarja? Az én földemet a szerviánynak jádzani? Azt te csak úgy hagynád? Csak potyáznád?

Nagyot libbent a nadrágszíj, egy odatévedt napsugár megcsillant a fényesre csiszolt csattján.

— Nesze neked! Nesze! Hogy ezentúl fölértsd Isten akaratját!

Bízott elverődött Viktor, menyecske-korában se különben. Rítt, de azért állta.

Majd később magához ébredt Péter. Lesímult az arca, megállt a melle keményen. Főnt aranyporban úsztak a bárányföllegek, a nap tüzes szekere most gurult le a szemhatáron. Nagy, elhelyezkedett békesség terület a porta környékére.

Bakacsi a színben öklére hurkolta a csikó kötőfékjét. Megindultak ketten a kapu felé. Bodri vágyódva pillantgatott utánuk. Péter felé villantott:

— Gyühetsz.

Igy patallérozta el az asszony előtt. Nem mert az fölnézni, nagy becsületben állt most előtte a gazda! Péter odamordult neki némi magyarázatkép:

— Vásárt éroz a csikó. Hordja el a kánya azt a foglalót!

— Úgyis sánta, — vélekedék Viktor igen készségesen, a lóra példázva.

Az ember nem adta vissza másodszor a szót. Ennyi is elég, különben még elbízná magát az asszony. Ezt elkerülendő, a kapuból rárivallt.

— Hé! Te meg befelé a városba a jányért! Öleg volt a kószálásból! Vasárnapra, mire möghirdetik őket, itthon lögyön mind a kettő. Mögértöt-ted?....

A kapu bevágódott és mint egy mély, fölszabadult lélegzet: édes széna-illatú szél libbent elő a rétek tájékaról.

P. Gulácsy Irén.

ANYA KELL!

Nagy házi bál. A két szememmel
iszom a táncot és a fényt.
A táncolókon átborzongott
a mámor-szél és rabjaként
lohol nyomán az ösztön-ember
kacagó, csoda-szomjuhozó csapata...

A háziasszony félig pörén
táncol. A haja tűz-veres.
Fehér, vörös fáklyázó démon.
Szerelmi rajz van kék-eres,
élő, fehér, bársonyló bőrén
s körülötte keringenek a lepke-szívek.

Mintha vad örömből
pezsgőzne: úgy suhan tovább...
„De hozzá lép a nevelőnő,
súg... és a tág szobákon át
hallatszik, hogy a pubi bömböl:
„Anyá kell, anyá kell, anyá kell, anyá kell!“

A tánc megáll... de tova tombol...
A vörös démon kinosan,
idegesen kimegy fiához
s mikor látom, hogy kioson
a kacagó sokadalomból:
lopakodva utána megyek magam is.

Ott ül cifrán az ágya mellett.
A pubi sír. Oly idegen
ez a kis lény: véletlenül jött...
A kivágásból hidegen
büszkélkedő megörzött mellet
sose szopta a kis nyafogó idegen...